

לשאלת מבנה הגוף של הפרה

הערות לתגובתו של עזרא צמרי ממרחביה לרשימתו של בר-ענן — מבחן גוף, עטין וחליבה

קראתי בעיון רב מספר פעמים את ההוריו של עזרא וביקורתו על השיטה המוצעת על-ידי בר-ענן, ואנסה להתייחס לדבריו ולשיטות השיפוט עצמן.

נכון שפרופסור טרימברגר המליץ על שיטה בת 12 פריטים לשיפוט וגם שפטנו בארץ בשיטה זו, אך התוצאות שהתקבלו למעשה יצרו חייך בין הבוקרים והשופטים. פרט לשלושת או ארבעת השופטים המקצועיים, איש מהבוקרים לא התמצא בשיטת השיפוט, משום שחלק מהפריטים קיבלו בשיפוט עד 9 נקודות וחלק אחר רק 5 נקודות. השיטה היתה מסובכת וגרמה לניתוק המגע והיחלופה בין השופטים ובין ציבור הבוקרים. מרוב נקודות שיפוט קיזזה תכונה אחת את השניה, ובסיכומי השיפוט קיבלו כמעט רוב הפרות את אותו מספר נקודות. דבר זה בלט בקטלוגים של תצוגות הבקר, כשנשפטו 5 קבוצות של בנות פרים שונים ותוצאות השיפוט נעו בין 79.5 ל-80.5 נקודות. האם תוספת של נקודה אחת משמעותית ומשקפת את המצב? האם לפי תוצאות אלו היה מוצדק לפסול פר? מסתבר, שלמרות שפע הנקודות, חרצו את גורלו של הפר לפי ההתרשמות הכללית מבנותיו, ללא קשר למספר הנקודות שקיבל.

מכיוון שחבר השופטים העוסקים בשיפוט הבקר בארץ הרגיש בניתוק המגע עם הבוקרים, שבא עקב שיטת טרימברגר, חוברה שיטה חדשה בת 7 פריטים — תכונות כל פריט אפשר לציין בארבעה ציונים. מסתבר, שגם שיטה זו מורכבת, כנראה, וגם מסובכת במקצת, ונידונות בה תכונות, כגון: מבנה ורגליים — תכונות, שקשה לו-מר שבגללן נפסלו או יוצאו פרות מהעדרים (על אף שאפשר לתת הסבר תיאורתי לנושא).

לכן הועלתה הצעתו של בר-ענן לשיפוט רק 4 תכונות, ושהשיפוט ייעשה על-ידי הבוקרים וייסוכם על-ידי המחשב.

לדעתי, אם העטין אינו טוב, לא חשוב הפריט אם הוא בגלל חלקו האחורי או הקדמי של העטין (העטין הרי תלוי בשריר אחד, שלפעמים צונח בחלקו הקדמי או האחורי). אני מניח, שגם ברפתו של עזרא לא יזריעו פרה בעלת עטין קדמי טוב ואחורי רע בפר, שלפי השיפוט מוריש עטין קדמי רע ואחורי טוב, אלא פשוט פר כזה ייפסל כמשי-פר עטינים. לכן לא חשוב בעצם מה הפגם בעטין ונשאר לשיפוט את הפר רק כמוריש עטינים טובים, בינוניים או גרועים. אותו הדבר בעניין גודל הבהמה: גדולה, בינונית, או קטנה.

אשר להיקף השיפוט, מדי שנה שופטים רק קבוצות של מבכירות בנות הפרים הצעירות העומדים למבחן, ולא מתבצע כל שיפוט השוואה בין קבוצות אלה ובין קבוצות בנות הפרים הנבחרות הוותיקות. ייתכן שפר, שקידם מאוד מבחינה גופנית לפני שנים מספר, נשאר גם כיום הפר המשבח בשטח זה, וצריך, לדעתי, לנהוג בשיפוט הפרים הצעירים כפי שעושים במבחן צאצאים לחלב, שומן, וגדילה, ולהשוות את השיפוט לקבוצות הפרים הנבחרות הוותיקות. דבר זה אינו מתבצע, כי זה מחייב לשיפוט כ-13,000 מבכירות בשנה מה שלא ניתן להיעשות על-ידי צוות מצומצם של שופטים. אך שיפוטן של כל המבכירות ניתן לבצע וללא כל השקעה כספית לפי הצעתו החדשה של בר-ענן.

לדעתי, עושה עזרא ידידי עוול לציבור הבוקרים בכך, שאינו מאמין ביכולתם לשיפוט מהו עטין טוב, העטין שהרפתן רואה וחולב פעמיים, שלוש ביום.

נכון שישנם בוקרים, שאינם מכירים את פרו-תיהם, ודוקא בזה היתרון של השיפוט העצמי של הבוקרים, המוצע על-ידי בר-ענן, כשמדי חודש בחודשו, בשעה המוקדשת לשיחת צוות, ישפטו יחדיו את כל המבכירות המסיימות 122 ימי חליבה. פעולה זו תתרום להכרת העדר ולחינוך הבוקרים הצעירים. באשר לעיבוד החומר

אם שיטה זו תוכנס לפעולה, יהיה עלינו, בשל-בים מסויימים, לשיפוט שיפוט חוזר חלק מהפרות שהבוקרים שפטו, כדי לבדוק ולהיווכח אם מת-קבלות התוצאות המצופות, ואם שיטה זו יכולה להחליף במלואה את השיטה של שיפוט על-ידי צוות שופטים. רק לאחר בדיקות אלה אפשר יהיה לאשר את השיטה של שיפוט עצמי על-ידי הבוקרים כשיטת שיפוט מהימנה.

דן קלי

השרות להזרעה מלאכותית

מרץ 1971

במחשב לפי התוכנית המוצעת, יבוצע שיקלול של כל תכונה בהשוואה לשיפוט הכולל, זאת אומרת, שבוקר המדרג את כל פרותיו בדירוג נמוך, הוא יהיה הממוצע, וכל תכונה מעל ממוצע זה תחשב כטובה, ונמוכה מהממוצע כגרועה. כך ייווצר מכנה משותף כללי, שיאפשר הערכת בנות הפרים מבלי להתייחס לשיפוט האבסולוטי. ובאשר לניסיון שבוצע, כפי שבר-ענן דיווח ב-מאמרו, נשפטו בשיטה זו על-ידי הבוקרים מספר ניכר של מבכירות במרחב „השרות להזרעה” והתוצאות היו זהות לאלה, שנמצאו על-ידי ועדת הטיפוח של „השרות”.

לשאלת מבחן גוף הפרה

(המפעל מקיים משק חלב של כ-500 פרות חול-בות, שמוצאן מדגיה, מגזעי הדג האדום, שחור לבן וג'רסי), שחלבה של הפרה הישראלית אינו טוב למוצרי התעשייה והיא אינה באה בחשבון בשביל משקם, בגלל אחוז השומן הנמוך שבחלב. במקום אחר מעיר המדוות: הפרה הישראלית — הולשטינית (נמנע מלומר — ישראלית-פריי-זית, ח.ע.) המצויה באיראן במספר גדול למדי, בולטת בעטיניה הגרועים ועד גרועים מאוד. הוא מציע להזמין את אנשי המחלקה לבקר של משרד החקלאות באיראן לביקור בהולנד, כדי להראותם את יתרונותיה של הפרה ההולנדית. לדבריו, יש עכשיו לאנשים אלה אוזן קשבת להצעה כזאת. עיקר השאלה — הוא המחיר לפרה, לפי ד"ר פרדווס — הם מוכנים לשלם 600—650 דולר בעד עגלה הרה, ציף נמל התעופה באיראן, כולל ביי-טוח. הם מוכנים גם לשלם קצת יותר בעד עגלות בעלות מוצא ומבנה משופר יותר. ועוד, המסחר עם ישראל מתנהל על יסוד חילופין וקבלת אש-ראי בתנאים נוחים, ויהיה עלינו (ההולנדים) למצוא פתרון גם לזה.

בסיומו של המאמר הערה אחרונה: אצלנו (בהולנד) — אנו שומעים בהזדמנויות שונות, שהפרה השחור-לבן הישראלית מתאימה יותר בשביל איראן, בגלל תנאי האקלים והסביבה של ישראל הזהים לאלה שבאיראן. אני מוכרח לציין

איראן, כארץ המייבאת בקר חלב, מעוררת התענינות רבה אצל הארצות הקלאסיות לייצוא בקר, כגון הולנד, ואחרות. בהקשר להתענינותם של ההולנדים לייצא בקר לאיראן פורסמה רשימה מעניינת* — כעין דוח — של מר וויל. ג'. פולסטר, איש ספר העדר ההולנדי, על ביקורו באיראן. הוא מדווח על המידע שקיבל בקשר לפיתוח משק החלב באיראן, על סיווריו במשקי חלב שונים ובמפעלי תעשייה של מוצרי חלב, ומסיים בהצעות ובאפשרויות, הנראות לו, להגדיל את חלקה של הולנד בייצוא בקרם, שחור לבן לשם.

לפי דבריו, עיבד המנהל הכללי של המחלקה לגידול בקר, ד"ר Ferdows, תכנית לפיתוח משק החלב לתקופה של 8 שנים, על-ידי ייבוא של 2,000 עגלות הרות מדי שנה. ד"ר פרדווס אמר, שלהבא ייעשה הפיתוח בהדרכה ובפיקוח של מחלקתו ותשומת לב יתרה ומיוחדת תוקדש כעת לאיכות החלב ולמבנה גוף הפרה, ולו אפילו ע"י ויתור מסוים על הכמות.

בין תיאוריו המפורטים על ביקוריו במספר משיקים, הוא משלב כמה הערות בנוגע לבקרנו באיראן, הראויות לתשומת לבנו. לדבריו, אמר לו אחד מבעלי מפעל גדול לתעשיית מוצרי חלב

* ב- De Keur Stamboek, פברואר 1971.